

ÖZGÜN ARAŞTIRMA

0-24 Aylık Bebeği Olan Annelerin Emzirme Tutumları ve Obezite Ön Yargısı ile İlişkisi

Gülser UNCULAR¹, Arda BORLU²

¹ Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.

² Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye.

ÖZET

Bu çalışmada 0-24 aylık bebeği olan annelerin emzirme tutumlarının; Beden Kitle İndeksi (BKİ) değerleri, ağırlık durumları hakkında kendi düşünceleri ve obezite ön yargılarıyla ilişkisini değerlendirmek amaçlanmıştır. Kesitsel, tanımlayıcı tipteki çalışma 0-24 aylık bebeği olan 506 anne ile anket formu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada annelerin tanımlayıcı özellikleri, BKİ değerleri, Emzirme Tutum Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ) ve GAMS-27 Obezite Ön Yargı Ölçeği (OÖÖ) kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 24.0 istatistik programı ile değerlendirilmiştir. İstatistik testlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ANOVA testi, post hoc analizlerde Tukey testi, yapılmıştır. Ölçekler arasındaki puanlar arasındaki ilişki için Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Annelerin ETDÖ ortalama puanı $106,5 \pm 12,6$ olarak tespit edilmiştir. Gebelik öncesi ağırlık durumlarında kendilerini normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin çoğunun (%91,7) obeziteye karşı bakışları ön yargılı veya ön yargılıya eğilimlidir. Çocuğunun ağırlık durumunu normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puanları, normalden az olarak değerlendiren annelere göre olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Annelerin emzirme tutumları ortalama düzeyde bulunmuştur. ETDÖ ile OÖÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak annelerin büyük çoğunluğunun şişman olmayı kozmetik bir problem olduğunu ifade etmeleri ve OÖÖ göre ön yargıya eğilimli ve ön yargılı olarak değerlendirilmeleri dikkate alınarak, obeziteye karşı kalıp yargıların oluşmaya başladığı öngörülmektedir. Bu nedenle, annelerin obezite ön yargısına karşı farkındalığının artırılması ve emzirme sürecinde desteklenmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Emzirme. Emzirme Tutumu. Obezite. Ön yargı.

Breastfeeding Attitudes of Mothers with 0-24 Month-old Infants and Their Relationship with Obesity Prejudice

ABSTRACT

This study aimed to explore how mothers' attitudes towards breastfeeding infants aged 0-24 months relate to their Body Mass Index (BMI) values, self-perceived weight status, and biases towards obesity. Five hundred six mothers with infants in this age range participated in this cross-sectional study, providing data through a questionnaire. The mothers' Descriptive characteristics, BMI, Breastfeeding Attitude Evaluation Scale (BAES), and GAMS-27 Obesity Prejudice Scale (OPS) were utilized. Statistical analysis using IBM SPSS 24.0 with $p < 0.05$ significance level involved ANOVA and Tukey tests for post hoc comparisons. Relationships between scale scores were explored using Spearman correlation analysis. The mean BAES score for mothers was 106.5 ± 12.6 . Mothers perceiving themselves as having a normal pre-pregnancy weight status had higher BAES scores. The majority of mothers (91.7%) displayed biases towards obesity. Interestingly, mothers who perceived their child's weight status as normal had significantly higher BAES scores compared to those perceiving their child's weight status as below normal. Overall, mothers' breastfeeding attitudes were moderate. There was no significant difference between BAES and OPS scores. However, given that most mothers considered being overweight as mainly cosmetic and were prone to prejudice, according to the OPS, it is anticipated that stereotypes against obesity are emerging. Therefore, raising awareness among mothers about prejudice towards obesity and providing support during breastfeeding is crucial.

Keywords: Breastfeeding. Breastfeeding Attitude. Obesity. Prejudice.

Geliş Tarihi: 19.Nisan.2024

Kabul Tarihi: 23.Ağustos.2024

Gülser UNCULAR
Erciyes Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Kayseri, Türkiye.
Tel: 0539 354 52 52
E-posta: gulseruncular@gmail.com

Yazarların ORCID Bilgileri:

Gülser UNCULAR: 0009-0001-6145-6111

Arda BORLU: 0000-0002-1424-8037

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanmasını, bebeklerin ilk altı ay boyunca sadece anne sütü ile beslenmelerini, altıncı aydan sonra tamamlayıcı besinlere başlanarak en az iki yaşına kadar emzirmeye devam edilmesini önermektedir¹.

Emzirme; anne ile bebeğin sağlığına, biyolojik ve duygusal yakınlık açısından bir çok olumlu etkisi olan bir beslenme yöntemidir. Anneler açısından bakıldığında, emzirme uterusun hızlı toparlanmasını sağlayarak doğum sonu kanama ve buna bağlı

anemi, over kanseri, meme kanseri riskini azaltmakta, doğum kilolarının hızlı verilmesini ve anne-bebek bağlanmasını sağlamaktadır¹. Emzirmenin sayısız faydası olmasına rağmen, dünya genelinde altı aydan küçük bebeklerin %41'i yalnızca anne sütüyle beslenmiştir². TNSA 2018 verilerine göre altı aydan küçük bebeklerin %41'i sadece anne sütüyle beslenmiş olduğu bildirilmiştir. Ayrıca sadece anne sütü alımının çocuğun yaşı büyüdükçe gerilediği de belirtilmektedir. 0-1 aylık çocukların %59'unun, 2-3 aylık çocukların %45'inin, 4-5 aylık çocukların ise %14'ünün sadece anne sütü ile beslenmeye devam ettiği tespit edilmiştir³.

Emziren anneler genellikle hamilelik öncesi vücut şekline ve kilosuna geri dönme, gebelik döneminde aldığı kiloları verme ve emzirme dönemi boyunca kilo almama arzusunda dırlar⁴. Bunun nedeni birçok kadının kariyer sahibi olma, güzellik ve çocuk yetiştirme baskısı altında iken diğer yandan dış görünüşe odaklanan 'süper kadın' düşüncesinin etkisi olduğu Batı toplumlarında vücut imajının öneminin giderek artmasıdır⁵. Obezite ve fazla kilo endişesi, emziren annelerin kendilerini şişman ve itici hissetmelerine neden olabilmekte kilo damgalamasıyla karşılaşabilmektedirler^{6,7}.

Kilo damgalaması, çeşitli mekanizmalar yoluyla emzirme çabalarını doğrudan ve dolaylı olarak engelleyebilmektedir⁸. Kilo damgalanmasının sonucu olarak da kişinin kendi emzirme hedefleri veya emzirme başarısı için ulusal kriterleri karşılama olasılığı azalabilmektedir⁹.

Annelerin kendi ağırlık durumları ve obezite ön yargıları emzirme tutumunu olumlu ya da olumsuz etkileyebileceği düşünülmekle birlikte annelerin kendi kiloları hakkındaki düşüncelerinin ve obezite ön yargısı durumlarının doğum sonrası dönemde emzirme tutumları üzerine etkisini açıklayacak yeterli literatür bilgisine ulaşamamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışmada aşırı kilolu veya obez BKİ olan kadınların doğum öncesi içselleştirilmiş kilo damgası ölçeği puanları ile doğumdan sonraki bir aydaki emzirmenin başlatılması, devam ettirilmesi arasındaki ilişki bulunmamıştır⁸. Kendi kiloları konusunda endişeli olan ve obezite ön yargısına sahip olan annelerin emzirme sürecinde kilo alabilecekleri endişesiyle bebeklerini emzirme konusunda olumsuz tutumlar sergileyebileceği ya da kendilerinin ve bebeklerinin kiloları hakkında duyarlı olan annelerin emzirmenin annenin doğumdan önceki kilosuna ve görünümüne dönmesini kolaylaştırdığı ve çocuklarını obeziteye karşı koruduğu bilinciyle bebeklerini emzirme konusunda daha olumlu tutumlar sergileyebileceği düşünülebilir. Bu çalışmada 0-24 aylık bebeği olan annelerin emzirme tutumlarının; BKİ değerleri, ağırlık durumları hakkında kendi düşünceleri ve obezite ön yargılarıyla ilişkisini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi, Yeri ve Zamanı

Bu araştırma kesitsel, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırma Kayseri ili Melikgazi ilçesinde faaliyet gösteren 12 aile hekiminin çalıştığı, farklı sosyoekonomik düzeyde bireylerin kayıtlı olduğu Bünyamin Somyürek Aile Sağlığı Merkezinde Kasım 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Evren-Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini Bünyamin Somyürek Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı 0-24 aylık bebeği olan 600 anne oluşturmaktadır. Çalışma için örneklem seçimi yapılmamış olup, tüm evrenin çalışmaya dahil edilmesi planlanmıştır. Annelerin 506'sına ulaşılmıştır (Yanıtlama yüzdesi %84,3).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anket formu literatürden yararlanılarak düzenlenmiştir. Ankette, annelerin tanımlayıcı özellikleri, antropometrik ölçümlerinde kendi beyanlarına dayanan gebelik sonrası vücut ağırlığı, boy uzunluğu, gebelik öncesi ağırlıkları, gebelik süresince alınan kilosu, şu andaki ve gebelik öncesi ağırlık durumlarının değerlendirmesi, annenin şişman olma hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Annelerin emzirme tutumlarını değerlendirmek amacıyla 46 soruluk Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ) ve obezite ön yargılarını belirlemek amacıyla 27 soruluk GAMS-27 Obezite Ön yargı Ölçeği (OÖÖ) uygulanmıştır.

Annelerin araştırmacı tarafından hesaplanan BKİ değerleri Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kategorilerine göre sınıflandırılmıştır¹⁰. Kendi beyan edilen kilo ve boydan hesaplanan BKİ'nin kadınlar için geçerli bir ölçü olduğu çalışmalarda belirtilmektedir¹¹.

Bünyamin Somyürek Aile Sağlığı Merkezine bebeklerinin aşısını yaptırmak için veya diğer sebeplerle (rutin kontrol, muayene vs) başvuran 0-24 aylık bebeği olan annelere, araştırmanın içeriği ve amacı ile ilgili genel bir bilgi anket uygulaması öncesinde verilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü olan annelerle anketlerin uygulanması araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile uygun bir ortamda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma için Erciyes Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 12.10.2022 tarih ve 2022/696 karar numarası ile etik izin alınmıştır.

Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ)

Ölçek, 5'li likert tipinde 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracı Özkan (1997) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "az katılıyorum" ve "hiç katılmıyorum"

Annelerin Emzirme Tutumu ve Obezite Önyargısı

(4-3-2-1-0) olarak puanlanmıştır. Geçerlik-güvenirlilik çalışması sonucunda ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0,63 olarak bulunmuştur. Ölçek 22 adet olumlu emzirme tutumunu içeren (3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 19, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 37, 38, 42, 43), 24 adet ise olumsuz emzirme tutumunu içeren maddelerden (1, 2, 5, 10, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 30, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 46) oluşmaktadır. Ölçekte olumlu tutum maddeleri tamamen katılıyorum (4), katılıyorum (3), kararsızım (2), az katılıyorum (1), hiç katılmıyorum (0) olarak, olumsuz tutum maddeleri tamamen katılıyorum (0), katılıyorum (1), kararsızım (2), az katılıyorum (3), hiç katılmıyorum (4) olarak puanlanmaktadır. Bu ölçekte alınabilecek en yüksek puan 184'tür. Olumlu maddelerin puanı 88, olumsuz maddelerin puanı 96'tür. Ölçekten alınan puan yükseldikçe annelerin emzirme tutumları olumlu olarak değerlendirilmektedir¹².

GAMS-27 Obezite Ön Yargı Ölçeği (OOÖ)

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği Ercan ve arkadaşları tarafından 2015 yılında geliştirilmiştir. Güvenirlilik (Cronbach-alfa) katsayısı 0,847 olarak bulunmuştur. Maddelerin derecelendirilmesi beşli Likert derecelendirme (1:Kesinlikle katılıyorum, 2:Katılıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılmıyorum, 5:Kesinlikle katılmıyorum) sistemine göre geliştirilmiştir. Olumlu maddeler (2, 4, 7, 10, 11, 14, 15, 17, 20, 22, 25, 27) “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 1'den 5'e doğru; olumsuz maddeler (1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 16,18, 19, 21, 23, 24, 26) ise “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 5'den 1'e doğru puanlanmıştır. Yirmi yedi maddeden oluşan ölçekten alınacak puanlar en düşük 27, en yüksek 135'tir. Toplam puanının artması kişilerin obeziteye karşı önyargılı olduklarını göstermektedir. Ölçekteki maddelerden 2, 4, 7, 10, 11, 14, 15, 17, 20,22, 25, 27 numaralı maddeler olumlu, 1, 3, 5, 6, 8, 9, 12,13,16,18,19,21,23,24,26 numaralı maddeler olumsuz önyargılardan oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde 68 puan ve altında alanlar ön yargısız, 68,01-84,99 arası puan alanlar ön yargıya eğilimli ve 85 puan ve üstü alanlar ise ön yargılı olarak değerlendirilmektedir¹³.

İstatistiksel Analiz

Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 24.0 (IBM Corp. Released 2016. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 24.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler için frekans (n), yüzde (%), ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum değerleri kullanılmıştır. Ölçek puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Ölçek puanlarının karşılaştırmasında grup sayısı ikiden fazla

karşılaştırmalarda tek yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Anlamlılık bulunması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki puanlar arasındaki ilişki için Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması $31,0\pm 4,6$ yıl olup, %38,7'sinin 26-30 yaş arasında olduğu bulunmuştur. Annelerden %69,2'si üniversite ve üzeri düzeyde eğitime sahip olduğunu, %62,6'sı herhangi bir işte çalışmadığını beyan etmiştir. Araştırmada annelerin %52,6'sı ailenin gelirini, geliri giderine eşit olarak tanımlamıştır. Annelerin %90,9'u çekirdek aile yapısına sahiptir, %43,7'sinin bir çocuğu vardır. Annelerin bazı tanımlayıcı özellikleri Tablo I'de verilmiştir. Bebeğin yaş grupları arasında ETDÖ'den alınan puanlar açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo II).

Tablo I. Annelerin Tanımlayıcı Özellikleri

(n=506)	n	%	
Yaş Grubu	18-25 yaş	52	10,3
	26-30 yaş	196	38,7
	31-35 yaş	159	31,4
	36 yaş ve üzeri	99	19,6
Eğitim	Diplomasız okur-yazar	2	0,4
	İlkokul	16	3,2
	Ortaokul	19	3,8
	Lise	119	23,5
Çalışma Durumu	Üniversite ve üzeri	350	69,2
	Çalışmıyor	317	62,6
	Şu an aktif çalışıyor	129	25,5
Ekonomik Durum	Ücretli/ücretsiz izinde	60	11,9
	Geliri giderinden az	90	17,8
	Geliri giderine eşit	266	52,6
Aile Yapısı	Geliri giderinden fazla	150	29,6
	Çekirdek	460	90,9
	Geniş	46	9,1
Çocuk sayısı	Bir	221	43,7
	İki	185	36,6
	Üç	85	16,8
	Üçten fazla	15	3,0
Yaş (yıl)	Ort±ss	Med (Min-Maks)	
	31,0±4,6	31(18-41)	

Ort: ortalama, ss: standart sapma, Med: Medyan, Min: Minimum, Maks: Maksimum

Annelerin şişman olmak hakkındaki düşüncelerinden “Şişman olmak kozmetik bir problemdir”, “Şişman olmak sağlığı olumsuz etkiler”, “Kadınlar arasında şişman olmak erkeklerden daha yaygındır”, “Kadınlarda her doğumdan sonra bir miktar kilo kalması normaldir” ve “Belirli bir yaştan sonra

şişman olmak normaldir'' düşünceleri ile emzirme tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo III).

Tablo II. Bebeğin Yaş Gruplarına Göre ETDÖ'nin Karşılaştırılması

		n	ETDÖ Ort.± SS	Test İstatistiği	p
Bebeğin yaşı	0-6 ay	236	106,6±12,1	F=0,297	0,827
	7-12 ay	104	105,6±12,4		
	13-18 ay	82	106,5±12,1		
	19-24 ay	84	107,3±11,9		

ETDÖ: Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği, Ort: ortalama, ss: standart sapma

Tablo III. Annelerin Şişman Olmak Hakkındaki Düşüncelerine Göre ETDÖ'nin Karşılaştırılması

		n	ETDÖ Ort.± SS	Test İstatistiği	p
Şişman olmak kozmetik bir problemdir	Katılıyorum	294	106,2±12,8	F=0,247	0,781
	Kararsızım	42	106,9±14,1		
	Katılmıyorum	170	106,9±12,0		
Şişman olmak sağlıklı olumsuz etkiler	Katılıyorum	466	106,8±12,2	F=1,581	0,207
	Kararsızım	15	101,5±12,5		
	Katılmıyorum	25	104,5±11,9		
Kadınlar arasında şişman olmak erkeklerden daha yaygındır	Katılıyorum	301	107,3±13,3	F=2,625	0,073
	Kararsızım	114	104,2±11,5		
	Katılmıyorum	91	106,7±11,4		
Kadınlarda her doğumdan sonra bir miktar kilo kalması normaldir	Katılıyorum	310	106,1±12,7	F=0,763	0,467
	Kararsızım	36	105,9±13,3		
	Katılmıyorum	160	107,5±12,3		
Sağlıklı bir emzirme süreci için kilo artışı kaçınılmazdır	Katılıyorum ^a	190	104,9±12,7	F=3,340	0,022
	Kararsızım ^{ab}	60	105,2±10,9		
	Katılmıyorum ^b	256	108,0±12,8		
Belirli bir yaştan sonra şişman olmak normaldir	Katılıyorum	102	106,3±13,5	F=0,546	0,579
	Kararsızım	45	104,7±11,6		
	Katılmıyorum	359	106,8±12,5		

ETDÖ: Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği, Ort: ortalama, ss: standart sapma

^{a,b} Farklılığın kaynaklandığı gruplar

Annelerin fazla kilolu olmak hakkındaki düşüncelerinden "Sağlıklı bir emzirme süreci için kilo artışı kaçınılmazdır" düşüncesi ile ETDÖ'den alınan puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). "Sağlıklı bir emzirme süreci için kilo artışı kaçınılmazdır" düşüncesine katılmayan annelerin emzirme tutum puanları katılan annelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Annelerin şişman olmak hakkındaki düşünceleri ile ETDÖ karşılaştırılması Tablo III'te verilmiştir.

Araştırma kapsamında annelerin antropometrik ölçümlerine göre dağılımları incelenmiştir. Annelerin gebelik süresince alınan kilo ortalamaları 13,8±6,1 kg iken %35,2'si fazla, %27,7'sinin yetersiz kilo almış olduğu belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından hesaplanan gebelik öncesi BKİ'lerine göre ağırlık durumlarında %65,6'sının normal; şu andaki BKİ'nin dağılımların da ise %50,6'sının normalden fazla grupta olduğu saptanmıştır. Annelerin gebelikten önceki BKİ ortalaması 23,8±4,1; Şu andaki BKİ ortalaması 25,5±4,5; Gebelik süresince alınan kilo ortalaması 13,8±6,1 kg'dır. Annelerin OÖÖ'den aldığı puanlar gruplandırıldığında, %46,2'si önyargılı, %45,5'i önyargıya eğilimli, %8,3'ü önyargısız olarak bulunmuştur (Tablo IV).

Annelerin gebelik öncesi, şu andaki BKİ değerleri dağılımları, şu andaki ağırlık durumu kendi düşüncesi ve gebelikte kilo kazanım değerlendirmeleri ile ETDÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşıldı ($p>0,05$) (Tablo IV).

Tablo IV. Annelerin BKİ Değerleri, Ağırlık Durumu Kendi Düşüncesi, Son Çocuk Ağırlık Durumu Kendi Düşüncesi, Gebelikte Kilo Kazanımı Dağılımı ve Obezite Ön Yargı Durumları ile ETDÖ'nin Karşılaştırılması

		n	%	ETDÖ Ort.± SS	Test İstatistiği	p
Gebelikten önceki BKİ	Normalden az	30	5,9	106,8±12,9	F=0,452	0,636
	Normal	332	65,6	106,8±11,9		
	Normalden fazla	114	28,5	105,7±13,9		
Şu andaki BKİ	Normalden az	13	2,6	109,9±11,4	F=0,517	0,596
	Normal	237	46,8	106,5±11,8		
	Normalden fazla	256	50,6	106,3±13,4		
Gebelik öncesi ağırlık durumu kendi düşüncesi	Normalden az ^a	74	14,6	103,7±12,7	F=5,156	0,006
	Normal ^b	339	67,0	107,8±12,4		
	Normalden fazla ^a	93	18,4	104,2±12,6		
Şu andaki ağırlık durumu kendi düşüncesi	Normalden az	23	4,5	102,0±13,2	F=1,554	0,213
	Normal	274	54,2	106,9±12,2		
	Normalden fazla	209	41,3	106,5±12,4		
Çocuk ağırlık durumu kendi düşüncesi	Normalden az ^a	47	9,3	101,9±12,8	F=3,752	0,024
	Normal ^b	439	86,8	107,1±12,5		
	Normalden fazla ^{ab}	20	4,0	104,9±12,3		
Gebelikte kilo kazanımı	Yetersiz	140	27,7	105,9±11,3	F=0,458	0,633
	Normal	188	37,2	107,2±12,9		
	Fazla	178	35,2	106,2±13,2		
Obezite ön yargı durumları	Ön yargısız (≤ 68)	42	8,3	109,1±15,2	F=1,083	0,339
	Ön yargıya eğilimli (68,01-84,99)	230	45,5	106,5±11,8		
	Ön yargılı (≥ 85)	234	46,2	106,0±12,8		

ETDÖ: Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği, Ort: ortalama, ss: standart sapma

^{a,b} Farklılığın kaynaklandığı gruplar

Annelerin Emzirme Tutumu ve Obezite Önyargısı

Annelerin gebelik öncesi ağırlık durumları hakkındaki kendi düşünceleri ile ETDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Kendisini gebelik öncesi normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puanları normalden az ve normalden fazla olarak değerlendiren annelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo IV).

Annelerin çocuklarının ağırlık durumları hakkındaki kendi düşünceleri ile ETDÖ'den alınan puanların istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Son çocuğunu normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puanları normalden az olarak değerlendiren annelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo IV).

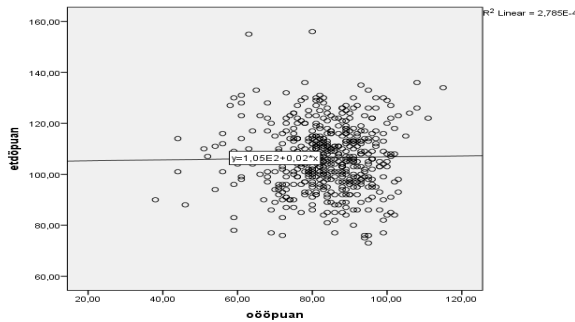
Annelerin obezite ön yargı durumları ile ETDÖ'den alınan puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Annelerin BKİ değerleri, kendi ve son çocuk ağırlık durumu düşüncesi gebelikte kilo kazanımı dağılımı ve obezite ön yargı durumları ile ETDÖ'nin karşılaştırılması Tablo IV'te verilmiştir.

Çalışmada ETDÖ puan ortalaması $106,5\pm 12,6$; OÖÖ puan ortalaması $83,4\pm 10,9$ olarak belirlenmiştir. Tablo V'te ETDÖ ve OÖÖ'nin korelasyon analizinin sonuçları verilmiştir. ETDÖ ile OÖÖ arasında anlamlı bir korelasyon gözlenmemiştir ($p>0,05$) (Şekil 1).

Tablo V. Emzirme Tutum Ölçeği ile Obezite Ön Yargı Ölçeği Puanının Korelasyonu

Değişkenler	n	r	p
ETDÖ - OÖÖ	506	0,013	0,775

ETDÖ: Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği, OÖÖ: Obezite Ön Yargı Ölçeği

Şekil 1:

ETDÖ'nin OÖÖ İle Korelasyonu

Tartışma ve Sonuç

Doğum sonrası dönem, annelerin kilo alımı ve vücut kompozisyonu değişikliklerine karşı savunmasızlığın arttığı bir dönemdir¹⁴. Bu dönemde annelerin emzirme

tutumlarını etkileyen belirleyicilerin tespit edilmesi emzirme dönemi boyunca kadınlara en uygun desteği sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Annelerin emzirme tutumlarının BKİ değerleri, ağırlık durumları hakkında kendi düşünceleri ve obezite önyargıları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada 506 annenin ETDÖ ortalama puanı $106,5\pm 12,6$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan değeri 184'tür ve çalışmamızda annelerin emzirme tutumlarının ortalama düzeyde olduğu söylenebilir. Çeşmeci (2018)'nin bir aile sağlığı merkezi bölgesindeki yeni doğum yapmış annelerde yaptığı çalışmada $107,2\pm 7,3$ puan ortalaması ile çalışmamızla benzer olarak bulunmuştur¹⁵. Akçay Didişen ve arkadaşlarının (2021) emzirme sürecinde olan 307 annede ETDÖ kullanarak yapmış olduğu çalışmasında ölçek puan ortalaması $85,7\pm 18,0$ 'dır¹⁶. Çalışmamız ile karşılaştırıldığında ölçek puanındaki belirgin farkın nedeni Akçay Didişen ve arkadaşlarının (2021) çalışmasındaki anne yaş ortalamasının ($28,0\pm 6,0$) bizim çalışmamızdaki yaş ortalamasından ($31,0\pm 4,6$) düşük olması ve annelerin eğitim düzeyinin daha düşük olması (%30,3 üniversite mezunu) ile açıklanabilir. Eryiğit'in (2019) aynı ölçeği kullanarak 208 anne olan kadın hekimlerde yaptığı tanımlayıcı kesitsel tipte çalışmada emzirme tutum puan ortalaması $114,2\pm 12,8$ olarak bulunmuştur ve bu yüksek puan araştırmanın sağlık personeli olan anneler üzerinde gerçekleştirilmiş olmasıyla açıklanabilir¹⁷. Çalışmalardaki farklı sonuçlar emzirme tutumunun bölgelere ve kültürel yapıya göre değişiklik gösterebileceğini düşündürmektedir.

Annelerin gebelikten önceki ve sonraki BKİ değerleri ile emzirme tutumunun karşılaştırılmasında anlamlı ilişki bulunmamış olmasına rağmen gebelik öncesi ve sonrasında BKİ değerleri normalden fazla kadınların emzirme tutum puanlarının normalden az ve normal olan annelerin puanlarına göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızla benzer olarak Kurt (2019)'un Sivas ve Sarı (2021)'nin İstanbul'da yaptığı çalışmalarda da annelerin doğum sonrası BKİ değerleri ile emzirme tutum puanlarında anlamlı farklılık saptanmamıştır^{18,19}. Ancak literatüre bakıldığında obez kadınların emzirme tutumunu olumsuz yönde etkilediğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır^{20,21}. Gebelik öncesi ve sonrasında kilo artışı yaşayan annelere obezite ile ilişkili riskler ve emzirmenin önemi vurgulanarak emzirme tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Gebelik öncesi ağırlık durumlarında kendilerini normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puanlarının, obezite durumlarını normalden az ve normalden fazla olarak değerlendiren annelere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, gebelik öncesi ağırlık algısının ve sonrasında emzirme uygulamalarının birbiriyle ilişkili

olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmamızda gebelik öncesinde kendi kilosu konusunda duyarlı olan annelerin bebeklerini emzirme konusunda daha olumlu tutumlar içerisinde olduğu görülmüştür. Obezite ve emzirme destek programlarının geliştirilmesi, gebelik öncesi ve sonrasında hem sağlık değerlendirmelerini hem de emzirme uygulamalarını etkileyebilir.

Çocuğunun ağırlık durumunu normal olarak değerlendiren annelerin ETDÖ puanları, normalden az olarak değerlendiren annelere göre olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç annelerin kendi sağlık algılarının ve obezite endişelerinin, çocuklarını emzirme tutumunu etkileyebileceğini göstermektedir. Özellikle, çocuğun ağırlık durumunu normal olarak değerlendiren annelerin daha yüksek ETDÖ puanları, çocuklarının gelişimine daha fazla önem verildiğini veya daha fazla dikkat gösterildiğini işaret edebilir.

Obezite ön yargısı da genel nüfusun sağlığını olumsuz etkilemektedir ve giderek daha yaygın hale gelmektedir^{22,23}. Kadınların sosyal rollerinin, vücut ağırlıklarının özellikle değişken olduğu bir yaşam evresi olan hamilelik ve doğum sonrası dönemde özellikle zararlı olma potansiyeline sahiptir²³. Literatür incelendiğinde neredeyse hiçbir çalışma doğum sonrası dönemde, annelerin obezite ön yargısının emzirme tutumu üzerindeki olası sonuçlarını incelememiştir. Çalışmamızda annelerin OÖÖ dağılım durumları ile ETDÖ'den alınan puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak obezite ön yargısı olmayan annelerin emzirme tutumu ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin OÖÖ puan ortalaması 83,4±10,9 olarak bulunmuştur ve çocuğunun obezite ön yargısına eğilimli olduğu tespit edilmiştir. ETDÖ ile OÖÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışma aşırı kilolu veya obez BKİ olan kadınların doğum öncesi içselleştirilmiş kilo damgası ölçeği puanları ile doğumdan sonraki 1 aydaki emzirmenin başlatılması, devam ettirilmesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda içselleştirilmiş kilo damgası ile emzirme sonucu arasında bir ilişki bulunmadığı bildirilmiştir⁸.

Sonuç olarak; Bu araştırmadan elde edilen bulgularla, annelerin emzirme tutumları diğer çalışmalarla uyumlu olarak orta düzeyde bulunmuştur. ETDÖ ile OÖÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak annelerin büyük çoğunluğunun şişman olmayı kozmetik bir problem olduğunu ifade etmeleri ve OÖÖ'ye göre ön yargıya eğilimli ve ön yargılı olarak değerlendirilmeleri dikkate alınarak, obeziteye karşı kalıp yargıların oluşmaya başladığı öngörülmektedir. Bu nedenle, annelerin obezite ön yargısına karşı farkındalığın artırılması ve emzirme sürecinde desteklenmesi önemlidir. Annelerin emzirme

sürecinde kilo verme açısından emzirmenin önemi anlatılmalı, obez anneler emzirme konusunda teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Anneler biyo-psiko-sosyo-kültürel açıdan değerlendirilerek obezite ön yargısı hakkında seminerler verilmelidir. Doğum sonu dönemde sağlık personellerinin annelerin emzirme ve kilo takibini yaparak farkedilen sorunlara yönelik anne ile iş birliği halinde çözümler üretilmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Onay Bilgisi:

Onaylayan Kurul: Erciyes Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Onay Tarihi: 12/10/2022

Karar No: 2022/696

Araştırmacı Katkı Beyanı:

Fikir ve tasarım: G.U, A.B.; Veri toplama ve işleme: G.U.; Analiz ve verilerin yorumlanması: G.U; Makalenin önemli bölümlerinin yazılması: G.U, A.B.

Destek ve Teşekkür Beyanı:

Makale Yazarlarının destek ve teşekkür beyanı yoktur.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Makale yazarlarının çıkar çatışması beyanı yoktur.

Kaynaklar

1. WHO/UNICEF. "Global Breastfeeding Scorecard, Enabling Women To Breastfeed Through Better Policies And Programmes". Geneva: World Health Organization; 2018.
2. World Health Organization. Global breastfeeding scorecard, 2019: increasing commitment to breastfeeding through funding and improved policies and programmes. World Health Organization; 2019.
3. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara, Türkiye 2018.
4. Ayrancı G, Karahan Yılmaz S. Determination of Body Image and Perceived Stress Levels of Mothers During Breastfeeding. *TJFMPC*, 2022;16(4): 813-822
5. Schalla SC, Witcomb GL, Haycraft E. Body Shape and Weight Loss as Motivators for Breastfeeding Initiation and Continuation. *Int J Environ Res Public Health* 2017;14(7):754.
6. Bever Babendure J, Reifsnider E, Mendias E, Moramarco MW, Davila YR. Reduced breastfeeding rates among obese mothers: a review of contributing factors, clinical considerations and future directions. *Int Breastfeed J* 2015;10:21.
7. Branum AM, Kirmeyer SE, Gregory ECW. Prepregnancy body mass index by maternal characteristics and state: data from the birth certificate, 2014. *National Vital Statistics Reports*, vol. 65, no. 6. National Center for Health Statistics; 2016.
8. Dietrich R, Chang J, Danford C, Scott PW, Wend C, Demirci J. The relationship between internalized weight stigma during pregnancy and breastfeeding: a prospective longitudinal study. *Obesity* 2021;29(5), 919-927.
9. Incollingo Rodriguez AC, Smieszek SM, Nippert KE, Tomiyama AJ. Pregnant and postpartum women's experiences of weight stigma in healthcare. *BMC Pregnancy Childbirth* 2020;20:499.
10. WHO. Physical status: the use and interpretation of anthropometry. Report of a WHO Expert Committee. World Health Organization technical report series. 1995;1-452.
11. Hodge JM, Shah R, McCullough ML, Gapstur SM, Patel AV. Validation of self-reported height and weight in a large, nationwide cohort of US adults. *PloS one*, 2020; 15(4), e0231229.

Annelerin Emzirme Tutumu ve Obezite Önyargısı

12. Özkan, H. A. "Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği". Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 1997; 2(1), 53-58.
13. Ercan A, Akçıl-Ok M, Kızıltan G, Altun S. Developing and Validating an Obesity Bias for Students of Health Sciences in Turkey. Acta Scientific Medical Sciences 2021;5(4), 146-152.
14. Kaçar N, Özerdoğan N. Postpartum dönemde emzirme ve vücut ağırlığı değişimi arasındaki ilişki: Kapsam derlemesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2022;48(3), 367-375.
15. Çeşmeci M. Yeni Doğum Yapmış Annelerde Emzirme Tutumunun Değerlendirilmesi. 1 Uluslararası Hemşirelik ve İnovasyon Kongresi, Sözel sunumla kitapçığı; 2018.
16. Akçay Didişen N, Uzşen H, Buldur E. Emzirme Sürecinde olan annelerin emzirme davranışlarını yönlendiren tutumlarının incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilim Fakültesi Dergisi 2021;5(1):84-92.
17. Eryiğit H. Kadın Hekimlerde Emzirme Öz Yeterlilik Algısı, Emzirme Tutumu ve Etkileyen Faktörlerin Araştırılması (Tıpta Uzmanlık Tezi). İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi; 2019.
18. Kurt M. Doğum Eyleminin 4. Evresindeki Obez Kadınlarda Beden Algısının Benlik Saygısı ve Emzirme Tutumuna Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi; 2019.
19. Sarı M. Postpartum Döneminde Beslenme Stres ve Uyku Durumunun Emzirme Tutumuna Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, 2021.
20. Garner CD, McKenzie SA, Devire CM, Thornburg LL, Rasmussen KM. Obese women experience multiple challenges with breastfeeding that are either unique or exacerbated by their obesity: Discoveries from a longitudinal, qualitative study. Wiley Maternal & Child Nutrition 2017; 13(3): 23-44.
21. Veret-Chalifour J, Giguere Y, Forest JC, Croteau J, Zhang P, March I. Breastfeeding initiation: Impact of obesity in a large canadian perinatal cohort study. Plos ONE 2014;10(2): 638-652.
22. Sutin A, Stephan Y, Terracciano A. Weight discrimination and risk of mortality. Psychological Science 2015; 26(11), 1803-1811.
23. Rodriguez ACI, Schetter CD, Brewis A, Tomiyama AJ. The psychological burden of baby weight: Pregnancy, weight stigma, and maternal health. Social Science & Medicine, 2019;235, 112401.

